

lottai. De még csak véletlenül sem tudnak provokálást rábizonyítani senkire! Nem lehet ennek más oka, csak az, hogy nem is volt provokálás. De ki vonta kétségbe, hogy a rombolás nem történt meg? Senkinek sem akadt ehhez bártosága. És ezért bennünket nem érdekelnek a színes mesék. Bennünket csak az érdekel, hogy a templom és tüzetrombolókat kivétel nélkül kinyomozzák és bíróság elé állítsák. Mert ezt kívánja nemcsak a mi legázolt becsületünk, de az ország rendjének érdeke is.

Ugyanigy védekezik Arzenescu egyetemi hallgató is. Elmondta, hogy Nagyváradon katonai kordonok vették körül a diákokat és kísérték az állomásra azzal az ürüggyel, hogy „a város lakossága támadást készít elő ellenük.” Amikor másnap a vonat indulóban volt, egy románul jól beszélő úr jött hozzá és kérte, őrizze néhány pillanatig a csomagot, amíg ő cigarettát vásárol. A csomagban egy selyem sál, két vörös bársony asztalterítő, egy darab zöld posztó, egy arannyal himzett drapéria, egy prémmel bélelt fekete kabát, egy pár cipő, két ezüst gyertyatartó és egy kályhaszékfóvá volt.

A következő tanu *Stanescu Tudor* nem tud semmit *Lazarescu* és *Livovszky* nagyváradai szerepléséről. A vonaton ismerkedett meg velük, sehol nem szálltak le

vonatról, hanem a legjobb hangulatban utaztak egész Bukarestig.

Az egész országban nincs 4000 kommunista

Elnök: Tud Ön arról, hogy a vádlottak törtekereket és pergameneket vettek magukhoz?

Tanu: Én is hoztam magammal, tekintve, hogy nem volt gazdájuk, mindenki vehetett belőle.

D. Cront védő: Tudja-e a tanu, hogy a gyárakban munkások voltak megszerelve, hogy megáldadjanak bennünket.

Tanu: Tudom, hogy négyezer kommunista volt felkészülve a gyárakban.

Maiorescu Hotinianu: Engedjék meg, hogy közbeszóljak, mivel ebben specialista vagyok. Kijelenthetem, hogy az egész országban nincs összesen négyezer kommunista.

Ezután Teodorescu: Mirceát hallgatják ki, aki ugyancsak együtt utazott Lazarescu és Livovszky vádlottakkal.

Elnök: Hogy kerültek ezek az ereklyék az Önök kicsijába.

„Féltem a bacillusoktól”

Tanu: Azon vettük magunkat észre, hogy egy pergamentekeres van a kupékban. Elosztottuk egymás között, mintha levelezőlapok volnának, mindnyájan aláírtuk, majd emlékül adtuk oda egymásnak.

Elnök: Miért nem őrizte meg az „emléket”?

Tanu: Mert láttam, hogy idegen betűkkel voltak megírva és féltem a bacillusoktól.

A hadbírósg ezután Jorgulescu Eugenia diáklányt hallgatta ki. A tanu általánosan Nazarescu és Livovszky társaságában volt, úgy az utazás, mint a nagyváradi kongresszus folyamán. A tanu elmondta, hogy a vádlottakkal együtt volt mozián, majd a Pallasban rendezett bálon, automobilon sétakocsikáztak, kedden pedig a rombolások alatt mindnyájan Kolozsváron tartózkodtak. Amikor pedig éjszaka visszafordultak, a város már fel volt dülva.

Az árnyékokat adó

Az ül ezután tíz percre felfüggesztik. Több jelentéktelen tanuvallomás után T. N. Valeriu tanu hallgatják ki. Láttá Dumitrescu vádlottat, amikor a vasuton könyörgött valakihez (akit nem ismert), hogy egy törtekereket emlékül adjon át neki. Láttá, amikor Lazarescu vádlott egy imaköpenyt helyezett a vasuti kupé ablakára, de csak azért, mert a nap sértette a szemét és ezért nem tudott aludni.

T. N. Valeriu tanu: Nagyváradon láttam egy zsidót, aki egy épület harmadik emeletéről tüvegcsillánkokat dobott egy diákosportra. A Regina Maria-utcában több egyént láttam, akik kövekkel bezúzták egy kávéház tüvegcsillánkait. Nem hiszem, hogy a rombolók diákok lettek volna, mivel az ucca aszfaltotza volt s így a köveket messziről hozhatták magukkal az illetők. Az Egyesülés-téren pergamenek voltak elhanyagva s több diák felszedett közülük belőlük. Csak később, az újságokból értesültem, hogy ezek a pergamenek a zsinagógákban érednek.

„A zsidók vezették a zsidók ellen a diákokat”

— Kedden, a rombolások napján több románul rosszul beszélő embert láttam diákokkal tárgyalni. Később a diákoktól arról értesültem, hogy ezek az egyének zsidók és magyarok voltak és felvilágosították őket afelől, hogy hol laknak zsidók. Én a diákoknak a figyelmét felhívtam Lorin Popescu elnök intézkedéseire s kérttem, hogy ezeket kellőképpen respektálják. Ezután Stoicescu vádlott tanuit hallgatta ki a bíróság. Több jelentéktelen tanuvallomás elhangzása után Athanasiu tanu tette meg tanuvallomását.

Ablakokat Bukarestben is lehetett volna törni.

Tanu: Nem ismerem Stoicescu antiszemizmusát, azért mentünk Nagyvá-

Orleana védő is csak konstata

Elnök: Mivel magyarázza Ön a rombolásokat?

Tanu: A diákokat provokálták.

Orleana védő: Nagyon jó.

Elnök: Ne approbáljon ügyvéd ur.

Orleana: Nem approbálok, csak konstatalok.

Az ügyész: Ha a tanu csak az volt a célja, hogy sétáljon és táncoljon és egyáltalán nem a kongresszuson részt venni, miért utazott Nagyváradra, miért nem maradt Bukarestben?

Tanu: Tiszába akartam jönni a diákság problémáival.

Eugenia Roman diáklány: A következő tanu: Livovszky és Lazarescu társaságában csak kétszer volt a kongresszuson, de nem tudta, hogy tulajdonképpen miről is van szó, mivel a nagy zaj miatt nem hallotta a szónok hangját.

Egy kis incidens

A tanu kihallgatása után D. Vasiliu kolozsvári ügyvéd védő emelkedik szólásra. Több információát ad a perre vonatkozólag s kijelenti, hogy a hadbírósg elnökének minden igyekezete meddőnek bizonyult, mivel az igazság tisztázása teljesen lehetetlen. Sem a vádlottak vallomása, sem az eddig beszerzett adatok nem tisztáztak semmit. Ilyenformán a tárgyalás levezetése a lehető legnehezebb.

Felolvassa a vádiratot és kijelenti, hogy abból egyetlen egy adat sem tisztázza a vádlottak bűnösségét. Kéri az elnököt, hogy a jövőben a vádlottakat kizárólag a vádirattal kapcsolatban kérdezze ki.

Hotinianu: ügyész meglegedését nyilváníti ki a tanu eddigi kihallgatását illetően. Majd kijelentette, hogy az eddigi vallomásokból egy általános képet tudott nyújtani a Nagyváradon lejátszódott eseményekről. Hozzájárul Vasiliu javaslatához, hogy a vádlottakat csak a vádirat szerint hallgassák ki.

Elnök: Köszönöm. Ugy fogom feltenni a kérdéseket, ahogy én azt jónak látom.

zsidó imaköpeny

radra, hogy ott romanizáljunk. Ablakokat Bukarestben is törhettünk volna.

A tanu kijelentette, hogy látta, amint egy manzár lakás ablakán keresztül valaki forróvizet és vasdarabokat hajított a diákokra. Véleménye szerint a diákokat provokálták.

Luca Bugeanu tanu: vallomásában kijelenti, hogy Praiescu vádlott ártatlan. Idegen elemek is elkeveredtek a diákok között és csak azok követhették el a rombolásokat. Láttá, mint a vasuton valaki egy rabbi-sapkát tett Praiescu fejére, azzal a megjegyzéssel, hogy a vonat prefektusává avatja.

Izirescu Pantelomin tanu: ugyancsak Praiescu javára tesz vallomást. Véleménye szerint Nagyváradon a diákokat megtámadták. Láttá, amint Schwarz Samuel (?) nevű egyén botjával Constantinescu diák fejére sújtott.

A lakossá: rombolt a védők szerint

Ezután a védőbeszéd elmondására került a sor. A védők ezuttal kitették magukért. A diákok helyett Nagyvárad lakosságát akarták a vádlottak padjára vitetni, mert szerintük maguk a zsidók rombolták össze a zsinagógákat. Tudósítónk jelentése szerint a diáker mai tárgyalásán Frontz és Orleana védők beszéltek, hangsúlyozva a diákok ártatlanságát. Tettenérés nem forog fenn és a letartóztatottnak imputált cselekményeket nem ökövették el. Erre semmiféle bizonyíték nincs. A rombolásokat nem a diákok, hanem a helyi lakosság, agent provokátorok és kommunisták követték el. A tünetés a Rothermere akció ellen az ország egységének hangsúlyozására történt.

A „Viitorul” is a zsidók és magyarok ellen izgat

Mig a diáker tárgyalása a fentismerttetett atmoszférában folyik, addig a „Vi-

torul” is megteszi a magáét. A kormány hivatalos lapja e címmel: „Románia rágalmazása” címmel cikket közöl, mely szerint a nagyváradi, kolozsvári és bánffyuhnyadi sovinszta magyar és magyarosított zsidó elemek igyekeznek az elmúlt napokban a városokban lejátszódott sajnálatos incidenseket államellenes spekuláció céljaira kihasználni és a lap szerint bizonyíték van arra is, hogy a magyar párt sem áll távol ettől a propagandától.

A milánói nemzetközi utügyi kongresszus elhatározta, hogy Európát hatalmas betonutakkal fogja behálózni

Lakatos István kolozsvári mérnök érdekes beszámolója külföldi tanulmányújról

(Cluj-Kolozsvár, december 23. Az Uj Kelet tudósítójától). Munkatársunk ma igen érdekes beszélgetést folytatott Lakatos István városi mérnökkel, aki az elmúlt őszön a városi tanács megbízásából hosszabb tanulmányutat végzett külföldön az utügyi tanulmányozása céljából. Lakatos mérnök érdekes észrevételekkel és tapasztalatokkal meggazdagodva tért vissza külföldi útjáról s különösen németországi tapasztalatairól mondott el olyan figyelemreméltó dolgokat, amelyek már csak azért is a közvélemény elé kíváncsnak, mivel ha a romániai utállapotokra gondolunk, meg kell állapítsuk, hogy még nagyon mögöttes vagyunk a közép-európai utviszonyoknak.

Lakatos mérnök elsősorban a modern utépítéssel mondta el a tapasztalatait. Az autóforgalom nagyfokú előretörése valóságos forradalmat idézett elő a modern utépítésben. Különösen nálunk, hol az utak egyszerűen homokból és kövekből készülnek s ott ahol intenzívebb az autóforgalom, rövid idő alatt teljesen megromolnak. Ugyanis az autógumi a forgás következtében kiszívja a csupán vízzel lekött homokot és purondot és a burkolat teljesen szétmállik.

Aszfalt- és bitumenutak a makadám-utak helyett

Ezek a makadám-utak különösen ott, ahol nagyobb ipari centrumok vannak, mint például Németországban, nem használhatók a forgalom lebonyolítására. Németországban különböző anyagokkal próbálták meg, hogy az eddig vízzel lekött anyagokat más anyagokkal helyettesítsék. Ilyen anyagok az aszfalt, a cement, a kátrány és az ugynevezett porszerű aszfaltanyag, a komprimé.

Nálunk a régi utakat nem lehet megsemmisíteni, mivel ez túlköltséges volna. Ezért csak átalakítják, vagyis a kőek közötti hézagokat kátrányos és aszfaltos anyagokkal helyettesítik s így a víz nem szívódik be olyan könnyen az úttestbe. Németországban a makadám-utakat egyszerűen leöntik bitumen és kátránymasszákkal és így végzik el az ugynevezett felületkezelést. Ez a módszer csak a kisforgalmi utaknál lehet alkalmazni, mivel a massa, amellyel az utburkolatot leöntötték, gyorsan elkopik. Ezért évente az utak is kétszer kezelendők. Az utburkolatok masszakkal való bevonása városokban különösen higiénikus szempontból, vagyis mivel az utat portalanná teszik, nagyon előnyös.

Nálunk a masszakkal leöntött makadám-utak a legrentábilisabbak, mivel a kis forgalom nem kívánja meg még csak a városokban a kőekbeburkolatot.

Németországban pontosan megállapítják, hogy az utakon milyen forgalom bonyolódik le, hogy ilyenformán megállapíthassák, milyen erősségű burkolatra van szükség.

Romániában csak a Bukarestből kiinduló sugárszerű utak és különösen a Ploesti-Bukarest közötti utvonallal teljes átfektetése volna célszerű; a többi utakat rendszeres kezeléssel is jókarban lehet tartani.

Az amerikai utakon 96 százalékos az autóforgalom

Különösen szakkörökben nagy érdeklődésre tart számot az ugynevezett aszfalt-komprimé, amelyet az utóbbi időben minálunk is használnak. Néhány héttel ezelőtt fejeződött be Kolozsváron a Malom-ucca aszfaltozása, ahol az úttestet aszfaltkompriméval burkolták be. Ennek az anyagnak az a tulajdonsága, hogy a használat folyamán állandóan komprimálódik, vagyis amilyen arányban kopik, olyan arányban sűrűsödik és erősödik a legfelsőbb réteg, egészen addig, amíg a legutolsó réteg is elkopik.

Azokban az államokban, ahol a nagy forgalom miatt az utügyek az állam legelső problémái közé tartoznak, ebben az irányban érdekes újítások történtek. Németországban s a többi nyugat-európai államokban az erasz-

A lerombolt zsinagógák és tüzletek fényképeit összegyűjtötték és a magyar kormány rendelkezésére bocsátották. Magyarországon és bizonyos erdélyi körökben is gyűjtőket köröznek és az így összegyűjtött pénzzel filmek vetítik a diákvargásokat. A „Viitorul” hozzáteszi, hogy a magyar kormány beavatkozása szemmel látható és mégis a budapesti kormány azt állítja, hogy jó szomszédi viszonyt akar Romániával fenntartani.

Ak utak nagyrésze kátránnyal lekött kőekből van elkészítve. Az utak elkészítésénél számunk tartják azt, hogy a különböző utakon milyen forgalom bonyolódik le. Így például Németországban, ahol átlag 60 százalékos autós és 40 százalékos lovakocsi forgalom van, az utakat megfelelő módon készítik el. Itt említjük meg, hogy nálunk az autóforgalom csak 15–20 százalékos ér el. Ezal szemben Amerikában 96 százalékos autóforgalom van.

Autóutak betonból

Amerikában a nagy autóforgalomra való tekintettel, azok az utak, amelyeken csak autóforgalom bonyolódik le, betonból készítenek és 15–30 méter szélesek. Az autók ezeken az utakon 150 kilométeres sebességgel haladhatnak és meg lett állapítva, hogy a levegő ellentállása nagyobb, mint a kerekek surlódása.

A múlt évben különben Milánóban nemzetközi utügyi kongresszus volt, ahol Puricelli olasz mérnök egyik tervét terjesztette elő az olasz kormány megbízottjának. A terv, melynek egyik részét az olasz kormány már végre is hajtotta, vagyis a Milánótól kiinduló és a Lago Maggiore felé vezető 70 kilométeres autóstrada egész Európának autóstradakkal való behálózását javasolja. A kongresszus egyhangúan magáévá tette a javaslatot és az autóstradák építése már meg is kezdődött. Eddig elkészült a Hamburg-Köln közötti 113 kilométeres nyílegyenes utvonallal Dresden, Lipcsén, Stuttgarton, Svájcban keresztül Milánóig, majd Velencéig fog vezetni. Egy másik autóstrada München és Páris között fog kiépülni. Az amerikai autóstradákon kívül jelentős még a Liverpool és London közötti 83 kilométer hosszú autóstrada.

Három utszakas esik Romániára

A kongresszus határozata szerint Romániára az autóstradák három utszakas esik. Az egyik Bukarest-Ploesti, Craiova és Orsova között Belgrádig, a második Bukarestből Ploestin, Brassón, Szébenen, Gyulafehérváron, Tordán, Kolozsváron, Désen, Szatmáron, Halmin keresztül Budapestig, a harmadik Bukarestből kiindulva Focsanin, Botosanin, Csernovitzon keresztül Varsóig fog vezetni.

Lakatos mérnök érdekes dolgokat mondott el arról, hogyan készítenek a németek szemetből utakat. Dresdenben például a szemetet gyűjtőköcsikben kivisik a szeméttelre, ahol hatalmas kazánokban zsugorodásig izzasztják. A szemből egy salakszerű anyag lesz, amelyet porrá őrölnek, majd összekeverik bitumen-, cement- és mészsanyagokkal. Ezután az összekevert anyagot olvadásiig égetik, majd formákba öntik és lassan lehűtik. Az így nyert ugynevezett bazalt-kőek az utépítés terén eddig a legszilárdabb anyagot szolgáltatják.

Attól eltekintve, hogy szilárd s ugy néz ki, mint a gránit, nagyon ruganyos, tartós és a járművek nem csusznak el, ezenkívül a szemet felhasználása által egy csapásra megoldódik az ugynevezett szemétprobléma, mely eddig oly sok gondot okozott. Attól eltekintve, hogy az újítás gazdasági szempontokból előnyös, higiénikus értéke felbecsülhetetlen. (h. e.)

Egy méter Opálatiszti

minden színen

Lei 33

Szabó Jenő

divatkülönlegességek nagyáruházában

CLUJ

Világmarkás zongorák

engros árban részlete is, - 5 évi jótállással

Sternberg -- Oradea

Regele Ferdinand 14.

Café Electric

(Egy nagyváros életéből)

Főszerepekben: Igó Sym, Dolly Davis és Nina Vanna. — Vetítésre kerül december 25-től kezdve folytatódag a Monopol Dorian-film

1000 lajos készpénzért

vásárló vevőimnek egy ruhára való kolmót adok karácsonyi ajándékba!

Szabó Jenő

divatkülönlegességek nagyáruházában

Nagy Imre képiállítása

Robusztus egyéniséggel, hoeszabb színet után újra eljött Kolozsvárra Nagy Imre, hogy képiállítást rendezzen a kisebbségi újságíróklubban. Ezuttal azonban nem a grafikus Nagy Imre művei fűggenek a falakon, hanem a piktor Nagy Imréé, aki az ecsetet ép oly erőteljesen és benső konvulzióktól hajtottan kezeli, mint a tusstollat.

Nagy Imre nem az álmódzó művészek közül való, sőt: a valóságot, az életet lihegő megnyilvánulásokat szélsőséges naturalizmussal vázolja föl. Ez a súlyos veretű aláhangsúlyozás nem mindenki számára tartogat kellemes benyomásokat; ám, aki elég erőt érez magában ahhoz, hogy e természetnél is erősebb képeket megértse: sok sok örömet fog érezni látukon.

Ez a szó: naturalizmus, kétségtelenül bizonyos iskolásságot jelez. Nagy Imre pedig tul van az iskolai előírásokon és irányzatokon; nála a naturalizmus inkább tehnikai és formanyelvi készségeket fejez ki, míg képei belső kompozíciójában heves és erőteljes egyéniségének vonásait látjuk megelevenedni.

Képei koloritjának egyöntetűsége, zöld, rozsdavörös és álmatagon viharos színeinek nemes harmóniája azt a gondolatot erősítik meg bennünk, hogy Nagy Imre egész élet- és világlátása egyöntetű, kevés benne a differenciálság eleme, annál több a matéria, a vegetatív élet megnyilvánulásainak szeretete.

Nem kompilátor Nagy Imre — az bizonyos, szinte ősemberi vehemenciával éli át a természet minden változását, minden rezzenését; ezért érezzük képein, különösen tájképein a pantheizmus levegőjét, ezt a sűrű, nehéz, ézondus levegőt.

Egy pár figurális képén szintén a naturalista nagyvonaluság dominál. Barna színei, a hus matériájának önkényes elbaritása kissé Szolnay Sándort juttatja eszünkbe, aki szintén — és pedig kimonodtan figurális képein — ennek a tónusnak hódol. Van azonban egy figurális képe ennek a markáns székelv művészeknek, mely az erdélyi piktura utóbbi évei termésének legjobbjából való: két magyar paraszt-figurát látunk, a férfi újságot olvas, az öregasszony mellette kinyilatkoztatásként hallgatja az olvasót. Naiv bñj, meleg közvetlenség. Rippl-Rónai-szerű hangulat ömlik el ezen a képen, hangulat, amely szinte Juhász Gyula lírai reflexióit hívja ki. Fekvő női aktjának a pamleg élénk színezése erős kontrasztot ad, azonban ez a kontraszt sem tudja a szemet élénkebb érdeklődésre serkenteni, mert a művész kissé túlságba viszi ezen a képen a naturalista robusztumot.

Annál megragadóbban érvényesül egyéniségének ereje tájképein, melyek közül a 10-es számú nemcsak meglátásának mélységével, hanem kompozíciójának eredetiségével, hangulatának böcklini komorságával és messzeszerűségével is megragadja a szemlélőt. Egy másik képen zöld pompába öltözött völgy fogja meg látásunkat, amott hegytető virul a nyár boldog pompájában, üde pázsit virít rajta, melyen szinte csillog a harmat, fenyőfa kéklik, mely a levegő aromáját izesíti, — az egész olyan összbenyomást tesz ránk, mintha Eldorádó egy darabja volna; frissesség és élet árad belőle: komprimált művészet.

Ez a nagy életszerűség, ez a felfokozott fénylése és tisztasága a környező világnak: Nagy Imre művészetének jellemzője, mely nagyjában minden képén végigvonul. Minden ecsetvonásban érezzük,

Butor-

árleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkáit foglalkoztat-
hassuk, ha tehát
Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productiv-
genossenschaft
és Hoffmann
pianinót, zongorát

akar vásárolni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Rétí

butorgyár rt.

hatalmas raktárak. Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek.

SANTOL AZ ÚJ KÉSZÍTMÉNY

növénykivonatokból és MENTHOL-ból, mindennemű hűlésből
eredő betegség, ugymint:

spanyol nátha, fej-,
kar-, láb-, idegfájda-
lom, szurás, köszvény
stb. ellen biztos hatása.

Minden gyógyszerárban és drogueriában kapható

SANTOL

BEDORZSOLO

hogy egyénisége hijján van minden tudatos manírnak, ellenben tellítve van ösztönzertiséggel és szinte démonikus erővel összetartott féktelenségekkel. A kritikusok általában tul pazarlóan bánnak azzal a meghatározással, hogy egyes művészek alkotásait az öserő jellemzi. Nagy Imrével kapcsolatban ez a meghatározás szinte tragikusán igaz és reális; ez a művész végzettszerűen adja azt, amit ad. Nem elmélyülő, hanem reveláló piktor, a színek idegeiben és gondolatvilágában vibrálnak, alkotásainak fókuszában nem

az eleve eltökéltség szándéka áll, hanem az önkénytelenség, mely minden igaz és nagy alkotás teremő szelleme.

Nagy Imrekétségtelenül közelebb áll az ösztönülethez, mint az intellektuális elvontságokhoz. Nem keresi a témákat, hiszen minden, amit szeme észrevesz: téma számára. Ezt az önkénytelenséget persze a pikturális poémákat kereső közönség nem élvezi azzal a közvetlenséggel, mint illene, de ez a közönség és nem Nagy Imre hibája.

Nagy István, Barabás Márton, Demjén,

Szolnay, Ziffer, Mikola az erdélyi piktura legjellegzetesebb és legegyénibb utakon járó reprezentánsai mellé Nagy Imre pikturája (olajban eddig keveset festett) méltó versenytársként helyezkedik el — arra irányuló és nagyon jogos pretenzióval, hogy a konzervatív ízlésű közönség is mély szeretetűbe és megbecsülésűbe fogadja.

Nagy Imre képiállítása január másodikikáig marad nyitva és egész nap díjtalanul megtekinthető.

Salamon László

„A nemzeti parasztpárt megteszi a szükséges intézkedéseket a kormány eltávolítására“

Január 25-én újabb egy hónapra elnapolják a parlamentet?

Bucuresti-Bukarest, december 23. Az Uj Kelet tudósítójától. A nemzeti parasztpárt végrehajtóbizottsága parlamenti csoportja ma ülést tartott Maniu lakásán. Az ülés után a következő kommunikék adták ki: A vezérőlbizottság foglalkozza a politikai helyzettel, abban a meggyőződésben, hogy a jelenlegi kormány kísérlete a maga provizórikus jellegének megváltoztatására veszélyezteti az ország érdekeit, elhatározta, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket a kormány eltávolítására

szükséges akció végett. E célból a nemzeti parasztpárt megbízottjai érintkezésbe lépnek a Jorga párttal.

Bucuresti-Bukarest, dec. 23. A „Cuvantul“ szerint a parlamentet január 25-én egy újabb hónapra elfogják napolni. Ezt az időt a kormány 2 nagy külföldi kölcsön megvalósítására fogja felhasználni. Az egyik stabilizációra lesz szánva, a másik újjáépítési célokat fog szolgálni.

Ezt a hírt teljes fentartással közöljük.

Általános amnesztiában százhusz, egyéni amnesztiában negyven egyén részesül Magyarországon

Budapest, december 23. Horthy kormányzó ma délelőtt hozta meg döntését a szokásos karácsonyi amnesztia ügyében. Általános amnesztiában mintegy százhusz egyén, egyéni amnesztiában pedig körülbelül negyven egyén fog részesülni. Az amnesztiában részesültek névsorát a holnapi nap folyamán fogják közzétenni. Általános amnesztiában általában azok fognak részesülni, akik 1918 előtt követtek el politikai bűntetteket, egyéni amnesztiában pedig azok, akik 1918 után itéltettek el. Amnesztiában kizárólag csak a politikai bűnözés miatt elítéltek részesülhetnek.

Nyugati hóhullám enyhíti a rettenetes időt

Erdélyben 15 fokkal emelkedett a hőmérséklet. A Duna, a Szajna és az Atlanti-óceán partmelléke befagyott

(Cluj Kolozsvár, december 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A napokig tartó dermesztő hideg, amely világszerte sokszáz ember életét vette el, a mai napon enyhülőben van. Budapesti jelentés szerint nyugatról jövő melegáramlat szántja végig Európát és emelkedésre kényszeríti a termométerek — 20 alatt megállott higanyát. Voralbergben már egy fokra emelkedett a hőmérséklet, Innsbruckban a hideg — 2 fokra enyhült. A kevésbé rideg időjárás dacára azonban még mindig balesetekről érkeznek jelentések. Budapestben tegnap 26 esetben szálltak ki a mentők, hogy a fagyástűnetekben megbetegedett egyéneket első segélyben részesítsék. Európa többi részeiben, különösen a Balkánon és Középeurópában a hideg egyelőre változatlanul tart, bár csak napok kérdése, hogy a megindult hóhullám ide is elérkezzen.

Mi volt az időváltozás oka?

A meteorológiai intézetek az idő hirtelen lehűlését azzal magyarázzák, hogy a légnyomás észak felől süllyedt és a maximum zart

anticiklon alakjában Európa belseje felé tartott. A délkeleti depresszió igen éles körvonalakban mutatkozott és a Balkánon és Magyarországon is erős havazást okozott. A maximumból kiáradó hideg levegő egészen Európára kiterjedt és eljutott az egészen délen fekvő államokba is. Innen magyarázható az a jelenség, hogy Olaszország déli részein, ahol évekig nem láttak havat, a kegyetlen tél erős fagyot és hóviharakat okozott.

A Dunát és a Szajnákat jégkéreg borítja

A tengerpartokon, tavakon és folyamokon a vízi közlekedés még ma sem indulhatott meg. Hamburg környékén a tenger teljesen befagyott és a különböző hajóstársaságok a hajócsatlakozást további intézkedésig beszüntették.

A Hamburgot környező szigetek teljesen el vannak zárva a forgalomtól.

A Duna Magyarországon végigkigyózó vize teljesen befagyott, ami a hajózási társaságokat olyan hirtelen érte, hogy a Duna magyar-

országi szakaszán 24 gőzös és kétszázal több uszályhajó megrekedt a jégben. A munkálatok a hajók védettebb helyre való kivontatására nagy erőfeszítéssel folynak. Hasonló zavarokról adnak hírt Párisból,

ahol a Szajna hajózható része teljesen befagyott

Itt is több hajó rekedt a jégben, a forgalom természetesen szűntel. Legutóbbi jelentések szerint a plus 8 fokra ugrott hőmérséklet megolvastotta a jéget és a Szajna fenyegető zajlással megindult. Stockholmból jelentik, hogy az

Anglia felé induló hajók kikötőjéül szolgáló fjord befagyott

és a hajóforgalom a kontinens északi része és Anglia között szűntel.

Erdélyben 15 fokkal emelkedett a higany

Erdélyben a hőmérséklet enyhül, azonban a hibás telefonhálózat még nem állítható helyre. A Bukarestből induló vonatok még ma is 5—6 óras késésekkel futnak be Kolozsvárra, ami a regátbéli kegyetlen időjárásról tanuskodik. Kolozsváron és a vidéken eddig összesen 12 megfagyási eset történt, amelyek közül nyolc haláloskimenetelt volt. Ma reggel Kolozsváron — 13 Celsius fokot mértek, amely a késő délutáni órákig már — 6 fokra enyhült.

A Dunán nagyon súlyos a helyzet

Bukarestből érkező esti jelentés szerint a zajló Dunán a helyzet rendkívül súlyos. Számos hajót meglepett a jég, ezeket most robotantókkal igyekeznek kiszabadítani. A mentési munkálatok a hevesiramu jégterhelések miatt nagy nehézségekbe ütköznek.

FOCUS

tűzifavállalat

előnyösen ismert tűzifaberzserzési forrás, Cluj
Str. Gheorghe Enescu 3.
Tel. 4-88 (volt Gyufagyár-u.) Tel. 4-88

Gyönyörű Altwien márkás
porcellanok,
keleti és belföldi
perzsáfonyegek,
zongorák,
vitrinek

karácsonyig minden elfogadható
árban kerülnek eladásra.

Rosenberg
régiségkereskedőnél
CLUJ, Calea Victoriei No. 5

Hirdessen az Uj Keletben

MINDEN VEVŐ KAP

Szép karácsonyi ajándékot Fischer üvegudvar Cluj

Minden zongoravevőnek ingyen

adunk egy nyerőszámot, amellyel egy **10.000 lej értékű** Melodion beszélőgépet vagy annak ellenértékét **10.000 lej** készpénzt nyerhet. — A húzás a

TRISKA J.

cég helyiségében, 1937. december 31-én d. u. 5 órakor, dr. Cosma közjegyző előtt történik. A sorsoláson kizárólag a

december hóban vásárolt zongorák és pianinók vesznek részt, tehát a nyeresé esélye nagyon könnyű.

A sorsoláson az igen tisztelt vevőink is részt vehetnek és a nyeremény azonnal átvételhető.

A zongorák és pianinók a régi árak és feltételek mellett, tehát **részletfizetésre is kaphatók!**

Kiváló tiszt. **TRISKA J.** Cluj, Strada telettel Saguna 14.

Ingyen semmit!

Karácsonyi meglepetések, illatszerek, kölnivizek, csetták óriási választékban

M. RÓZSA ROYAL

drogeriában, Cluj, Főter 26

Pénzért mindent

Téli fűtésre

1000 kg. vágott bükkfa-göcsöt

750

leért házhoz szállít **FISCHER** Str. Enescu (Gyufagyár-u.) 15. sz. **Telefonszám 13-00**

Kötél általi halálra ítélték az amerikai gorilla-embert

Január 13-án végzik ki Karl Nelsont, aki huszonkét nőt gyilkolt meg

(Newyork, december 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A winniepi esküdtszék az elmúlt napokban tárgyalta Earl Nelson, a gorillaember borzalmas bűntudatát. Earl Nelson egymaga gyilkolt meg vadállati módon huszonkét nőt, akik közül többen még serdülő leányok voltak.

Earl nem fegyverrel, vagy késsel hajtotta végre a gyilkosságokat, hanem pusztán kézzel fojtotta meg áldozatait s innen eredt a gorillaember elnevezés, amellyel az amerikaiak ruházták fel.

A gorillaember multja

Earl Nelsonnak a multja is oly sok bűntény van átszöve, hogy az esküdtszéki tárgyaláson úgy a közönséget, mint az esküdtteket valószínűleg megdöbbentette a jegyző által felolvasott vádirat. A vádlottat nagynénje, Fabian Gastonné nevelte. Már gyermekkorában abnormális dolgokat követett el s vérengző természetét gyakran kihozták belőle. Husz éves korában már rablógylóssal vádolva került a bíróság elé, de a törvényszéki orvos beszámolatának nyilvánította és ezért a nappali elmegyógyintézetbe zárták. Az elmegyógyintézetből úgy szökött meg, hogy megfojtotta ápolóját és annak ruhájába öltözve hagyta el a kórház épületét.

Ezután Kaliforniába ment, hol lopásokból és rablásokból tartotta fenn magát. Letartóztatták és elítélték, de a börtönből sikerült elmenekülnie.

A börtönből való szökése után Winnipegbe jött. Hamis iratokat szerzett magának és megnősült. Még házasságának első hónapjában titokzatos körülmények között meggyilkolták két fiatal sógorát. A nyomozó közegeknek nem sikerült az igazi tettest elfogni, mert az igazi tettes Earl Nelson, a gorillaember volt.

Kihallgatják Earl feleségét

Az esküdtszéki tárgyaláson a bíróság kihallgatta Earl Nelson feleségét is. Earlné vallomásaiban kijelentette, hogy férje félelmetes természetű ember. Rövid házasságuk folyamán állandóan terrorja alatt állott és vadállati módon brutális volt vele szemben.

Férjem borzasztóan indulatos ember s egy szóért képes volt torkomat megragadni, hogy félig agyonfojtsam s nem egyszer közel voltam ahhoz, hogy kezei között leheljem ki lelkemet.

Mindenknek ellenére voltak pillanatok, mikor a férjem jó volt hozzám, például amikor beteg voltam, meglátogatta a kórházban és megsimogatta az arcomat is. De házasságunk hatodik hónapjában elváltunk. Féltékenysége határtalan volt s különösen ez volt válságunknak az oka.

Elnök: El tudja hinni férjéről azt, amivel vádolják?

Earlné: Nem hiszem, hogy volt férjem képes lett volna ilyen borzalmas bűntényeket elkövetni.

Az esküdtszék több pszichiátert hallgatott ki tanúként, ezek közül többen az volt a véleménye, hogy huszonkét hasonló módon elkövetett gyilkosság tettese nem lehet normális elméjű. Az esküdtszék előtt egyébként ott hever a törvényszéki orvos szakvéleménye, aki Earl Nelsont elmebajosnak nyilvánítja.

Az esküdtszék meghallgatta dr. T. H. Mathers közismert amerikai pszichiáter szakvéleményét is, aki kijelentette, hogy Earl teljesen beszámítható elméjű és elkövetett bűntetteit felelősségre vonható. Dr. Mathers kijelentette, hogy szakvéleményét orvosi megállapításokból következteti.

A tárgyalás és az ítélet

A gorilla-ember winniepi tárgyalása valószínűleg szenzációja volt az Egyesült Államoknak. A tárgyalásra ezrével érkeztek a kíváncsiak az Egyesült Államok minden részéből. Különösen sok pszichiáter és nő érdeklődött a tárgyalás iránt. A hatalmas esküdtszéki teremben csak jeggyel lehetett bejutni, de így is életveszélyes volt a tolongás.

Az esküdtbíró a vádnak több mint negyven tanuját hallgatta ki, közöttük Arkie Leonardot, a híres portlandi detektívet, aki tulajdonképpen egymaga leplezte le Earl Nelson összes bűntetteit. A vád tanui között több rendőrtiszt és kereskedő volt. A védelemnek csak két tanuja jelent meg: Earl Nelson volt felesége és

nagynénje, aki felnevelte.

Az ügyész részletesen ismertette Earl Nelson vadállati viselkedését kégyilkosságainak sorozatát és több tárgyi bizonyítékkal támasztotta alá a vádat. Bító általi halálbüntetést kért a vádlottal.

A védelem mentőkörülmények figyelembevételét kérte. A vád- és védebeszéd elhangzása után az esküdtbíró egy-órás tanácskozássra vonult vissza, amely után meghozta ítéletét. Az esküdtök kivétel nélkül igennel válaszoltak arra a kérdésre, hogy Earl Nelson bűnös-e. Ezért a bíróság kötél általi halálra ítélte.

Az ítéletet Dyeart bíró hirdette ki. Az elítélt szemrebben és nélkül hallgatta végig az ítélet kihirdetését. Egyáltalán nem látszott rajta, mintha ez akármennyire

is érintené.

Mielőtt Dyeart bíró kihirdette volna az ítéletet, a következő párbeszéd folyt le köztük és Earl Nelson között:

- Van-e még valami mondanivalója?
- Nem vagyok bűnös!
- Más mondanivalója nincs?
- Semmi!

Dyeart bíró a következő szavakkal hirdette ki az ítéletet:

— Ön az igazságnak megfelelően elítélte a bíróság a legborzalmasabb bűnök elkövetése miatt és mert bebizonyosodott, hogy ezeket a bűnöket Ön valóban elkövette.

— Ön innen elviszik oda, ahonnan a tárgyalásra elhozták s ott fog maradni 1928 január 13-ig és azon a napon reggel 6 és este 8 óra között Önt elvezetik a siralomházból a vesztőhelyre, ahol felakasztják.

— Az Isten legyen kegyelmes az Ön lelkiudvéért — mondotta még Dyeart bíró. Ezután Earl Nelsont visszavezették a siralomházba.

Ghandi hindu népvézért súlyos szélhűdés érte

London, december 23. Ghandi, a nagynevű hindu népvézér, az angol impérium prófétaalkü és elszánt ellensége, aki milliók tömegeket szervezett meg az úgynevezett non-cooperation eszmájának, aki csak nemrég szabadult ki az angolok börtönéből, egy legutóbbi előadásán szélhűdést szenvedett. Tekintettel arra, hogy Ghandi szervezete a megfeszített munka és aszkézis miatt meglehetősen legyöngyült, állapota környezetében komoly aggodalomra ad okot.

Bratianu Vintila hozzájárult a közlekedésügyi minisztérium hatalmas beruházási programjához

Dimitriu miniszter bejelentette a vasutak elektrifikálását és a kábel-telefon közeli kiépítését

(Bucuresti-Bukarest, dec. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új költségvetés összeállításának idején a közlekedési minisztérium széleskörű beruházási programot adott, amelynek az új vasutak építésére vonatkozó részét az „Uj Kelet” annak idején részletesen ismertette.

A több évre szóló beruházási program három szakaszra oszlik: CFR, posta és hajózás,

amelyekkel külön szakértőbizottságok foglalkoznak.

Tegnap este a három bizottság együttes ülést tartott, amelyen Bratianu Vintila miniszterelnök is megjelent pénzügyminiszteri minőségben C. Dimitriu közlekedésügyi miniszter részletesen vázolta a szakértőbizottságok összeállításának rendeltetését, majd így folytatta beszédét:

— A bejelentett munkákat hosszabb idő alatt kell elvégezni és csak minden hasznosat és tökéleteset, amit a modern tudomány elért, lehet ezeknél alkalmazni. Nem elegendő,

hogy az államvasutat ellátjunk a szükséges anyagokkal, hanem a vasutvonalak villamosítására is át kell térnünk. A postánál, legalább a fővonalakon, a jelenlegi vezetékeket földalatti kábelekké kell helyettesíteni.

A francia kormány épp a napokban kérdezte meg Romániát, elkészült-e már a földalatti telefonhálózat munkálataival,

hogy összeköttetést lehessen létesíteni Párisal, amelynek Budapestig van már közvetlen vonala.

Bratianu Vintila is felszólalt. Beszédében kijelentette, hogyha a szakértőbizottságok régebben kezdték volna meg munkájukat, nagyon kétséges lett volna, hogy megvalósíthatják azt a hatalmas munkát, amelyet most el kell végezni. Ma azonban más a helyzet és határozottan kijelentheti, hogy a bizottságok működése nem lesz hiábavaló. A miniszterelnök mindenben hozzájárult a közlekedésügyi minisztérium beruházási programjához.

Meghalt Sipos Domokos

(Dicioanmartin—Diesőszentmárton, dec. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap éjjel, hosszú szenvedés után, örök álmra esakódtak le egy nagytehetségű, kiváló jellemű erdélyi íróember szemei: meghalt Sipos Domokos. A krónikás ezuttal szíve belsejéig megrendülten adja tudtúl a hírt, hogy örökre elnémult egy csak szerető szavakat ismerő ajak, örökre elnémult a toll, melynél erőteljesebben, igazabb hangon az emberi sorsot Erdély határain belül senki sem ábrázolta.

Sipos Domokos egyéniségét a szerénység és a lelkesültség jellemezte, az iskolapadtól kezdve az első és utolsó sikereig, írásait a hit heve hatotta át, örök bízalom az emberiség jobb jövődjében. Élete megkülönböztetett szenvedésekkel volt tele: Sipos Domokos szervezőtét már kora ifjúságától kezdve alásta a gyilkos tudóvész, melyre először Erdély rengengeteiben, a szavátai magaslatokon, majd a budapesti Erzsébet-szauatóriumban keresett gyógyulást. Alásott egészséggel szinte utolsó percig dolgozott, irt, alkotott s épen halála előtt pár hónappal egyik nagy budapesti kiadóégy egyik nagy regényét köztette le közlésre. A progressió igaz és bensőséges katonája volt, akit nem tántorítottak el a haladó eszméktől divatos áramlatok; keresztény maradt, nem a szó mai értelmében, hanem a szó eredeti jelentőségében.

Sipos Domokos 1892-ben született, középiskoláit Nagyenyeden végezte, majd a kolozsvári egyetemre iratkozott be, ahol jogi tanulmányokat végzett. Korán jelentkezett tudóbjára azonban megátolta tanulmányai továbbfolytatásában s mint állami tisztviselő Dicsőszentmártonba került, de az impérium átvé-

tele után lemondott hivatásáról és teljesen az írói munkásságnak szentelte életét. Erdély haladott gondolkodású írói és kulturmunkásai a leggyöngyösebb szeretettel öveztek alakját, annál is inkább, mert Sipos Domokos személyi presztízsével és minden áldozatkészséggel állott mindig az elnyomottak felszabadítása érdekében indított mozgalmak mellé.

Első jelentős írásai pár évvel ezelőtt a Kolozsváron megjelenő Napkeletben láttak napvilágot és ugyiszólván minden jelentősebb napilap és folyóirat előszeretettel fogadta munkatársának. Kínzó novellista, még kitűnőbb újságíró és publicista volt, írásait egyéni zamat és nyugateurópai szemlélet jellemezte s olyan stílusú készség, mely első pillanatban meghódította az olvasóközönséget.

Sipos Domokos ravatala körül Erdély szellemi életének minden reprezentánsa s rajongó közönsége egyöntű részvétellel sorakozik. Halálát nagy száma ismerősén és barátain kívül felesége és kisfia gyászolják.

December 25-én nyit a Carmen - Mozdó

— A magyar képzőművészek egyesülete Munkácsy-bélyeget bocsájtott ki. Budapestről jelentik: A magyar képzőművészek egyesülete Munkácsy-bélyegeket bocsájtott ki, amelynek bevételéből a Városligeti műcsarnok előtt Munkácsy bronzszobrát akarják mielőbb felállítani.

Meghalt Hoitsy Pál

Egy kihaló típus érdekes, nemes példánya, a tegnapi Magyarország szabad- elvűen gondolkodó és emberiesen cselekvő egyede dőlt ki Hoitsy Pálban, aki pénteken reggel halt meg Budapesten. Hetvenkét éves volt, de az utolsó napokig dolgozott. Életeleme volt a munka és amikor a háború utolsó éveiben Magyarország szellemi munkásai, főleg az írók és újság- írók szervezkedéssel akarták megteremtteni egzisztenciájuk bázisát, a rezervált, nobiles öreg ur, a függetlenségi párt egykori al- elnöke, tudományos testületek nagyrabecsült tagja, odajött az egyszerű dolgo- zók közé és erőlyes és hangos követelője lett az újságírók létvivője emelésének.

Pályája elején tudósok indult. Csilla- gász volt és ehhez a tudományhoz hűs- gesen ragaszkodott karrierje későbbi folya- mán is. A „Vasárnapi Újság”-ot hosszú évtizedeken át szerkesztette páratlan iz- léssel és azzal az igyekezettel, hogy a tu- dományokat népszerűsítse. Sok tudomá- nyos és népszerű munkája hirdeti az el- hunyt tudós és publicista kulturmunkáját. Mint országgyűlési képviselő háromszor egymásután képviselte a gyomai kerületet függetlenségi programmal. Hetvenhárom évet élt. Hétfőn temetik.

Gerhardt Hauptmann élete

Gerhardt Hauptmann hetvenedik születés- napja alkalmából az egész világ szellemileg érdekeltjei ünneplték. Ennek az ünneplésnek méltó betetőzése az az élettrajz, amelyet Haas v. Hülsen író most tett közzé. Az élettrajz sok érdekes adatból vesszük a következőket:

„A sziléziai Salzbrunnban élte a költő gyermekéveit. Már ekkor ébredt föl benne szociális lelkiismerete, amely azonban mély vallási érzéssel párosult. A költő sehol, semmiféle közösségben nem találta meg a helyét, legkevésbé az iskolában. Tanítói nem bíznak benne és a fiú egyik iskolából a másikba vándorol. A zárkózott természetű gyermek nagy érzéket áruolt el a formák iránt. Azon- ban a művészi formák érdekelték, a rendszer semmiféle formáját nem szerette. Egymásután lett gazdasági gyakornok, szobrász és tiszt- viselő. A tudományos foglalkozásra semmiféle hajlamosságát nem érezte. Költő volt, de még nem érlelődött ki benne tudatosan ez a hi- vatás. Csak idősebb fivére, Károly, érezte, hogy ebből az emberből minden körülmények között ki fog érlelődni a német poéta. Nagyon szerette az álmodozást, ha egyedül volt, gyak- ran maga játszotta el elképzelt alakjai szerepét.

Rokonokhoz került Lohnigba, ahol szereték volna a mezőgazdasági ismeretekbe beavatni, s azonban a mezőn eltöltött idejét témák ki- gondolásával töltötte el. Ha nem is érintke- zett az emberekkel, mégis alaposan megfi- gyelte őket és költészetének alakjai majdnem kivétel nélkül ezekből kerültek ki. Itt ismert meg Hannelét, a csavargó Emanuel Quintet, Cramptont és Michael Krámer.

Gyakran esik konok betegségbe. A tünde nagy aggodalmasan funkcionál. Közben Salzbrunnban a szülői vagyon egyre süllyed. Hauptmann már férfikorban van és még min- dig nincs megalapozott egzisztenciája. Itt ott elkészít egy-egy szobrot, Rómába megy, ahol szerény kis műtermét bérel, nem azért, hogy keresen, hanem hogy művészi problémáit megoldani próbálja. De a szobrászat sem elé- gíti ki, valami megmagyarázhatatlan vágy ül meg idegét és szerelmes lesz. Megismeri az egyik Thimeman leányt, akit feleségül vesz, félrevonul vele egy kis német faluba, Agno- tendorfba, ahol boldogan élnek egy ideig.

Ez volt a költő életének legszebb korszaka, de egyuttal lelki harcainak napjai is itt zaj- lottak le. A költő egy másik leányt szeret meg, mire felesége Amerikába menekül, ahová azonban Hauptmann utána siet és hos- szas keresés után rátalál.

Ettől az időtől kezdve Hauptmann írói pályája új ívek felé magasztosodik. Bensősé- ges nagy élmények erejével löki ki magából azokat a prózai és drámai írásokat, amelyek nemcsak a német nemzet, hanem az egész világirodalom kincsévé váltak.

* Erdős Renée összes művei kaphatók az Új Kelet könyvostályában. Kérjen pro- spektust.

Az egykori monarchia sorsdöntő napjai

Három kormány krízise. Emlékezések a mozgalmas napokra

A „Neues Wiener Journal” mai számá- ban néhai Károly király titkárának: báró Karl Werkmann-nak tollából a régi mon- archia sorsdöntő napjairól memoár-ciklust közöl, amelyből vesszük a következőket:

A külügyminiszeri szék (resedésben volt. Miután Németország és hasonlóké- pen az osztrák-magyar monarchia Wilsont a békeközlítésére felhívta, Németország ügye az osztrák-magyar monarchia ügyétől elválasztódott. Eddig ki nem derített for- rásokból kitűnik, hogy Károly királyt az ellenséges hatalmak külön tárgyalásokra kérték fel. A szövetségesek nagy offen- zívája az egész délnyugati fronton kez- detét vette.

Károlynak a pápához intézett ké- relme, hogy a béke érdekében mindent megtegyen, nem igen ígért eredményt.

Bizonyos jelenségek, amelyek az ország belsejében kezdetüket vették — mint a milyen a fiúmei lázadás volt — egyre szélsőségesebbé tették az ellenségeskedések mielőbbi megszüntetését. Burián, a ki rö- viddel a háború kitörése után külügy- miniszter lett és 1918. nyarán eredményte- lenül tárgyalt az ellenséges hatalmakkal, nem annak az embernek látszott, aki a kritikus helyzet megoldását kitalálhatta. Az a súlyos megbízatás, hogy a háború ugyszólván pillanatok alatt véget érjen, gróf Andrássyra várt. Az ő neve Német- országnak is elég biztosítékot nyújtott arra, hogy az osztrák-magyar monarchia kényszerhelyzetében is meg tudja találni számításait, anélkül, hogy Németország iránti hűségét feladná. Burián utódául nem is jöhetett más számításba. Gróf Andrássyt tehát külügyminiszterre neve- zték ki s az ugynevezett gödöllői napok alatt fel is eskették hivatalában. Még mi- előtt a király Magyarországot elhagyta volna, gróf Andrássy Bécsbe utazott.

Az osztrák kormánykrízis a külső álla- potok következménye volt. Ugy Ausztriá- ban, mint Magyarországon, olyan kor- mányra volt szükség, amely

már magában az összeállításban a legbiztosabb békekésztséget bi- zonyítja. A legszámottevőbb osz- trák pacifista ebben az időben a nagy nemzetközi jogász, Lam- masch volt. Ez az ember a ki- lönböző szláv parlamentek előtt is megbízhatónak látszott.

Nem volt ellensége az antant országaiban sem. Jelöltsége már előbb is gyakran szóba került, amely csak azért nem lett komolyabb következményű, mert mint praktikus tudóst, nem tartották alkalmas- nak a tisztségre. Legutóbb, még 1918 októberé előtt aktuálissá vált Lammasch- nak külügyminiszterre való kinevezése. Ebben az állásban azonban nem volt képes Lammasch a régi Ausztria likvidá- lásának és az új osztrák tartományi ál- lamnak feladatát megoldani. Ebben a pil- lanatban, amikor csak békére volt szük- ség, nem lehetett tovább várni, miután a békekötés látszott az egyedüli mentés- nek. Különösképpen közvetlenül a kineve- zése előtt napokban Lammasch Günther vezérigazgató személyében konkurrensre talált. Ez a tükéssel teli s máris re- ménytelen hivatal betöltését korántsem szorgalmazta. Günther Seidler, a kabi- netiroda főnöke vette javaslatba. Azt a programot, amelyet Günthernek kellett volna végrehajtani, alig lehetett összeál- litani.

Igy tehát ott állt a nép programm nélkül. A vezérigazgató gödöllői audienciája nem is vezetett mi- niszterfelnöki kinevezéshez.

A telefonon és közvetítőkön keresztül folytatott tárgyalások nagyon nehezen alakultak ki, miután Lammasch a két- ségbeeső helyzetben nem érezte alkal- masnak magát a hivatalra, mert a súlyos helyzetben ugyszólván nem is lehetett alkal- mas személyről beszélni. Az eredmény odáig vezetett, hogy Lammasch hajlandó

volt azoknak a pozícióknak kitűrtésére, amelyeket Ausztria-Magyarország s a régi Ausztria harc nélkül nem óhajtottak fel- adni. Végül is Lammasch átvette a kor- mányalakítási megbízatást, igen szűkkörü programmal, a további fejlődésnek kellett megmutatni, hogy a program komoly alapokon nyugszik. Az új kabinet meg- esketése a királynak Bécsbe való vissza- térése után következett csak be. Az And- rássy-jegyzék feletti rövid tárgyalásokon tehát Lammasch és szűkkörü munkatársai hivatalos formájukban még nem vehettek részt.

A magyar krízis a fiúmei zavargások következtében elterjedt riadó parlament- i hírek folytán pattant ki. Okár azonban sokkal súlyosabbak voltak.

Wekerle a hatalom gyeplőit már jóval előbb kiadta kezéből. Ő nem a minderősebben felburjánzó

függetlenségi mozgalom iránt ér- deklődött, nem szállt azzal szembe, hanem egyszerűen utána futott. Ugyancsak passzív magatartást tanúsított Károly üzemelével szem- ben is.

A híres Tisza-nyilatkozat: a háborút elvesztettük! Wekerlének is megadta az első csapást. A magyar parlament tehetet- lensége mindinkább nyilvánvalóvá vált. Wekerle drámai bukása után az uralkodó zsákúccába került s végül is kénytelen volt Károlyt megbízni a kormányalakítá- ssal.

A gödöllői napokban a legtapasz- taltabb magyar államférfiak is Károlyt tartották az egyedüli lehetőségnek.

Őtöle várhatták egyedül a forradalom szelének mérséklését. Maga Tisza is azt hitte, hogy Károlyi miniszterelnöksége esetében lojális marad a Habsburg dinasz- tiával szemben. Így lett Károlyi Mihály magyar királyi miniszterelnök.

Az orosz-japán háborút negyvennégy millió yenért előre megfontolt szándékkal vesztette el az orosz vezérkar

London dec. 20. Az egész világ köz- érdeklődésére tarthat számot az a szen- zációs leleplezés, amelyet Tillinszky volt orosz tiszt hozott nyilvánosságra egy nyilatkozat keretében s amely mélységes bepillantást enged az egykori cári Orosz- ország méhetetlen korrupciójába, amely- nek vezetőemberei legnagyobb hazaárulá- sra, százezres embertömegek feláldozá- sára is kaphatók voltak megfelelő jutá- lom ellenében.

Tillinszky a sajtónak adott nyilatkozatá- ban kijelentette, hogy bizonyítékai van- nak arra nézve, hogy az orosz-japán há- borút a japánok azért nyerték meg, mert 44 millió yennel Jamagata márki japán

parlamentar az egész orosz vezérkart meg- vesztegette. Eunyit volt az ára annak a hallatlan árulásnak, mely az oroszok tel- jes vereségére, Oroszország hadipresztí- zsének megnyirbálására vezetett, s ame- lyet a mindenható cár előtt az orosz vezérkar a legénység demoralizációjának, harcra való kedvetlenségének és melleleg az orosz forradalmárok behatásának akart betudni.

A horribilis összeg természetesen meg- tette hatását s az oroszok, anélkül, hogy különösebb ellenállást szerveztek volna meg, egyre-másra vesztették el a csatá- kat, többek között a mukdeni döntőt- közetet is.

A „Cuvantul” gyanus üzletekkel vádolja a Banca Nationala volt kormányzóját

(Bucuresti-Bukarest, dec. 23. Az Új Kelet tudósítójától.) Néhány nap óta a „Cuvantul” című lap éles támadások pergetőze alatt tartja Oromolu Mihályt, a Banca Nationala volt kormányzóját és a kiszemelt új pénzügyminisztert, akit az- zal vádol, hogy annakidején hivatali be- folyásából üzletet csinált. Állításának igazolására a lap leközi Alexandru Caria- nopolnak, a krajovai Banca Olteniei ad- minisztrátor déleguejének, Oromolu állítá- lagos strómanjának egy igen érdekes le- velét. A levél előzményeihez tartozik, hogy egy Cahne nevű vállalkozó valami erdő- üzletbe fogott, amelyhez kétféle lejt vett fel a banktól, elsőrangú kezesség jót- állása mellett. Cahne azonban nem tudott fizetni, mire a Banca Nationala ottani fiókjánál leszámított váltót Nitzulescu, a Banca Nationala felügyelője óvatoltatta és a vállalkozó ellen csődöt kért. Erre következett aztán Carianopol levele, amely többek között a következő részleteket tartalmazza:

„Nitzulescu ezzel felborította az ál- talad velük megkötött megállapodást és ahelyett, hogy ideiglenesen más váltót kért volna a hónap végéig, amíg az ügyet rendezni kellett volna, ma reggel vagyoni zárlatot kért a kezességként szereplő Teo- doru birtokára... Olyan rosszindulattal kezeli a dolgokat, hogy csakis a te inter- venciódal kerülhetjük el a különböző kellemetlenségeket... Erkölcsi kötele- ségünk, hogy rendezzük a kérdést, mert bűn volna Cahnet hagyni, hogy tönkre- menjen, amikor könyveiben semmiféle visszaélések nem jutottak nyomára... És mi haszna lesz a banknak, ha csődöt kér ellene? Legalább tizszer annyit fog vesztetni, mint amennyit Cahne jelent. Elveszti Cahne és Teodoru által aláírt összesen nyolcommillió lej értékű váltókat. Elveszti a Cahne által aláírt Canepa-féle tízmillió lejes váltót, a csődösszeg 30 szá- zalékát a zárgondnok emészti fel. És vé-

gül árverés útján mit lehet egy erdőért kapni?... Kedves Mihály, a lelkiismerem nyugtalanodik és tiltakozik az ellen a valóságos bűn ellen, amelyet elkövet- nék, ha nem tárnám fel előtte a helyze- tet, amikor ez az ember az aláírásával kö- zös ügyünkben vállalt kötelezettséget. Ebben az ügyben, ha nyereség volt, mindenki osztoszkodott, most tehát, ami- kor veszteség mutatkozik, legalább a be- csületet mentjük meg, hogy ne jusson csődbe. Nitzulescu hétfőn itt lesz, feltét- lenül gyere te is, beszélj vele négy szem- közt és az ügy el van intézve... Gyere hétfőn, mert nem vállalko felelősséget a per következményeiért.”

A facsimilében is közzétett levélből a „Cuvantul” azt a konkluziót vonja le, hogy Oromolu hivatalos hatalmával élt vissza, amikor egy garancia-váltót leszámítottatott a Banca Nationalánál, csak azért, mert az ügyben maga is érdekelt volt. Oromolu, a lap szerint, közös üzle- teket csinált Carianoppal olyanformán, hogy az utóbbi szerezte meg a szükséges tőkét a Banca Oltenieitől, amelynek az- után a Banca Nationala megfelelő összeg- gel felemelte a visszleszámitolási hitelét. A lap szerint, a Cahne-féle ügy csak egyike volt az Oromolu által állítólag kö- tött társasüzleteknek. A lap azt állítja, hogy más levelek is léteznek ugy Cahne, mint Oromolu és Carianopol részéről, amelyek az üzletben való részesedésre vo- natkoznak. Ezekre a levelekre Carianopol is tesz utalást, amikor arra hívja fel Oromolu figyelmét, hogy a levelekből baj lehet, ha azokat Cahne a csődtárgya- lás alkalmával a törvényszék elé terjesz- tené. Mindezek alapján a „Cuvantul” kö- veteli Oromolu beperelését, aki olyan meg nem engedett üzleteket csinált a Banca Nationala révén, amelyekhez ha- sonló eset csak az olasz jegybank egyik kormányzójával kapcsolatban történt és abból is európai hírű botrány lett.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányási zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

— Egy jugoszláv királyi hercegnő autóbalesete. Genfből jelentik: Karagor-gyevics Mária jugoszláv királyi hercegnő Cannesből jövet autójával, melyet Pilel Antoinette vezetett, kormányvesztést kapva, egy fának rohamot. Az autó szétrozsoldott és az utasok az árokba zuhantak. A hercegnő feje a fának ütdőve, koponyaalaai törést szenvedett s így állapota életveszélyes. Az autón lévő két másik hölgy szintén súlyosan megsebesült.

— Elutasították Erdélyi Béla fel-folyamodását. Budapestről jelentik: A buda-pesti törvényszék vádancsa elutasította Er-délyi Béla és társa, Borsos Ferenc folya-modását letartóztatásuk ellen. A vádancsa a súlyos bizonyítékok alapján úgy döntött, hogy Erdélyi Béla továbbra is fogságban marad.

Egy francia egyetemi tanár felesége nyílt uccán lötte le férjét, mert az nem akart válni tőle. Párisból jelentik: Arnaud egyetemi tanár tegnap felesége, nyílt utcán agyonlőtte. Az asszonyt letartóztatták, kihallgatásakor elmondotta, hogy tettét azért követte el, mert férje nem akart elválni tőle. Kijelentette, hogy négy éve él boldogtalan házasságot férjével, akitől félve el is költözött. Arnaud állandóan könyörgött férjének, hogy váljon el tőle, de a professor hajtha-talan maradt. Tegnap újra könyörgött férjé-nek, aki azonban gorombán elutasította. Erre az asszony elhatározta, hogy előre megfontolt szándékkal agyonlője férjét. Hangsúlyozta, hogy tettét öntudatosan követte el, mert egy olyan gazember, mint Arnaud professor, megérdemelte sorsát. A professor kórházba szállítása után közvetlenül meghalt.

* Ebédli garbitura 6 személyes fehér damasztból 390 lej a Gólya-Aruházban.

— Párisban letartóztatták a franci-a-orosz bank volt igazgatóját. Párisból je-mentik: Rubinstein Dumitriu, a pétervári franci-a-orosz bank volt igazgatóját tegnap Párisban letartóztatták, mert az a gyanu ellene, hogy bele van keverve az angol értékpapírhamis-tásba. Rubinstein állandóan nagylábon volt, háza az orosz emigránsok találkozóhelye élt.

Butorbevásárlók figyelmébe!!
Butorszükségeitnek beszerezése előtt okvetlen tekintse meg FISCHER ALBERT butoráruházát:
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 61.alatt

— Följuttatták a „kommunista ke-reszteléseket.“ Nagyváradról jelentik: Egy évvel ezelőtt a kolozsvári hadbíróság foglalkozott a nagyváradi munkások ke-resztelési ügyével. A szocialistáknál ugyanis szokásban volt, hogy újszülött gyermekeiket a templom helyett a szakszervezetbe vitték megkeresztelni. A per annak idején felmentéssel végződött, minthogy beigazo-lódott, hogy ezenek a munkás keresztelők-nél semmiféle államellenes propagandát nem alkalmaztak. A per akkori fővádlott-ját a bíróság, háromhavi vizsgálati fogság után, felmentette. Most a hatóság egy munkás feljelentése alapján az ügyet ismét feljuttotta. A feljelentés szerint Bere Endre börtényi munkás két évvel ezelőtt leány-gyermekeit a Munkás Otthonban egyházi segédlet nélkül „kommunista ritus“ szerint kereszteltette meg. Ezen az alapon Bere Endrét a kolozsvári hadbíróság börtönbe szállították. A váradi munkásság a helyi hatóságok vezetőinél interveniált, hogy szüntessék be ebben az ügyben az eljárást annál is inkább, minthogy a kolozsvári hadbíróság ebben az ügyben egyszer már felmentő ítéletet hozott.

— Egy lengyel kastély tüzkatasztró-fája. Krakóból jelentik: A varsói hírhedt Tarnovszki-kastély tegnap kigyulladt és le-égett. A romok alól eddig tizenhat megsze-nesedett holttestet húztak ki. Heten könnyeb-ben, huszan pedig súlyosabban megsebesültek a kastély égésénél. A kastélyban elhelyezett könyvtár egy részét sikerült megmenteni. Az anyagi kar ennek ellenére 40 millió zlotira rug, aminek csak kis része térül meg bizto-sítás útján. A kilencven éves Tarnovszki gróf-nét csodálatos módon megmentették az égő kastélyból. A kastély műkincsei között többek között odaégett Rembrandt híres önarcképe is.

Az országos ortodox zsidó iroda elnöke körlevélben hívja fel a hitközségeket a kórházakció támogatására

Ullmann Salamon főrabbi körlevele

(Cluj-Kolozsvár, december 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közölte az Uj Kelet, hogy a kolozsvári zsidó kórház létrejöttének akcióját az országgrsz minden komoly zsidó testülete a legmelegebben pártolja. Így első-sorban az Ortodox Központi Iroda, amelynek elnöke Ullmann Salamon főrabbi a legkésze-sébb támogatását helyezte kilátásba.

Ullmann Salamon főrabbi ezt a készségét most egy körlevéllel dokumentálta. A kör-levél, amelyet a hatáskörre alá tartozó hit-községek előljáróságához intézett, a követ-kezőképen hangzik:

Tekintetes Hitközségi Előljáróság!

Egy országos zsidó kórház Clujon való lé-tetésének szükségét sok év óta hangoztat-ják. Ily intézmény hiánya különösen az im-périumváltozás óta érezhető. Az ország min-den tájáról özönlének a betegek Cluj véro-sába gyógykezelést véget. Azonban az óta-ni kórházak nem fogadhatják be az összes beteget. Különösen a vagyontalan zsidó betegek, akik csak rituális kosztón élnek és nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy privátszanatóriumokban kezeltessek magukat, szenvednek emiatt sokat.

Hála székhelyidási Sebestyén Dávid ur részéről legutóbb tett nagy alapítványnak, a kórház-ügy immár a megvalósulás stádiumába jutott. Sebestyén ur egy Cluj centru-mában, a zsidó negyedben levő többmillió-s értékű telket és épületömböt ajándékozott erre a célra, ahol egy ambulatorium és szü-lészeti klinika már a közeli hetekben meg fog nyílni. Az alapítólévlé értelmében a teljes

— Csang-Kaj-Sek ismét előtérben. Londonból jelentik: A kínai események, amelyek Kantonban valóságos fehérterrorra vezettek, is-mét az érdeklődés középpontjába helyezték a kínai nacionalista mozgalmat. Angol politikai körökben úgy vélik, hogy Csang-Kaj Sek rövid időn belül ismét megindítja a harcot az egy-séges Kína megteremtésére.

* Crep de Chine métere 590— lej a Gólya-Aruházban.

* A világírodalom élettörténete. Juhász Andor nagy műve szerves összefüggésben tár-gyalja az irodalom történetét egészen napjainkig. „A költészet eredete“ az első fejezete, de hely-lyet talál benne Thomas Mann vagy Dekobra, Sinclair Lewis stb. jellemzése is. A könyv az Uj Kelet könyvostályában kapható. Ára 408 lej.

* A világ vallásai az utóbbi évek leg-hatalmasabb összefoglaló műve, több 500 mély-nyomású képpel. A két kötet (részletfizetésre is) 1800 lej az Uj Kelet könyvostályában. Ilus-trált prospektust kívánatra ingyen küld.

— Eljegyzés. Liebermann Böske Cluj, Kálmán Izák Turda jegyesek.

— Rácz Iluoi Baia-Mare, Liebermann Sándor Cluj jegyesek.

— Dr. Wilenski Besztercén. Dr. Wi-lenski, a Keren Hajjeszód jeruzsálemi köz-pontjának delegátusa a napokban Besztercén tartózkodott, hogy az egykor élénk tevékeny-séget kifejtett cionista zsidóságot bekapcsolja az országgrszte folyó „Palesztina-munkába. Szerdán este a Hoffmann-szálló nagytermében meg artott népes gyűlés keretében dr. Halberg Gyula gyújtó beszédben méltatta a Makkabeu-sok dicső tetteit, majd dr. Wilenski foglal-koztott hosszabb előadásban Palesztina aktuális problémáival és a Keren Hajjeszód szerepével az országépítésben. Dr. Wilenski megindította Besztercén a Keren Hajjeszód-nunkát, amely-ben különösen Herschmann Főbusz, a Keren Hajjeszód besztercei megbízottja, a Keren Hajjeszód lelkesen. A besztercei cionista élet fölleveni-tése körül dr. Halberg Gyula és Kallus Lajosné fáradoztak ez alkalommal eredmé-nyesen. A látogatás hatásaképpen ujjáalakult az utóbbi időben besztercei Aviva is.

* Kabátplüschök 590— lejtől, a Gólya-Aruházban.

Moravetz Album 1928.

a zeneértő közönség legkedveltebb karácsonyi albuma. Tartalmaz 43 pompás zeneművet, egyik szebb mint a másik! 175 Lei. Hegedű kiadás 26 zeneszámmal 75 Lei. Mindentűt kaphatók.

kórháznak, mely egy poliklinikához hason-lóan az összes klinikai szakmákra kiterjedő osztályokat fogja magába foglalni, legkésőbb 10 éven belül kell, hogy felépüljön.

Cluj egyetemi város lévén, a tervbevett or-szágos zsidó kórháznak az összes modern kö-vetelményeknek kell megfelelnie. Sebestyén ur nemeslelkű alapítványa, mint említettük, lehetővé tette a tervnek megvalósítását. Azon-ban ez az ügy nagy anyagi áldozatokat köve-tel. Az építkezési költségeken kívül a meg-nyitandó országos zsidó kórház fedezésére szükséges anyagi eszközök is biztosítandók.

E célból a kórház vezetősége részéről leg-közölség nagyobb akció fog megindulni. Fel-kérjük tehát a tek. Előljáróságot, részünkről is szíveskedjék odahatni, hogy ezt a nemes zsidó művet egy a hitközség, valamint egyesek részéről is kellő támogatásban részesítsék, annál is inkább, miután, mint említettük, egy zsidó kórháznak Clujon való létesítése nem annyira a cluji zsidóság, mint inkább az er-délyi össz-zsidóság érdekében áll.

Reméljük, hogy ezen ügy nagy fontossá-gára és horderejére való tekintettel kérszünk-nek eleget fog tenni. Hiszen a jótékony-ság és betegápolás fontos parancsolatairól van szó, melyeknek égi jutalma felette nagy.

Kiváló tisztelettel:

S. Salamon Ullmann elnök.

A levél érdekes dokumentuma annak az áldozatkészségnek és megértésnek, amely Erdélyszerte nyilvánul meg a kórházakció iránt.

— Nem adnak többé életjelt ma-gukról az elsüllyedt tengerallattjáró utasai. Newyorkból jelentik: Ma reggel si-került öt óra hosszan át tartó munka után legerőtt beszivattyuzni az elsüllyedt torpedó helyiségeibe. A hajó belsejéből azonban semmi életjelt nem adtak — az örökre elnémult halottak.

— Öngyilkos ápolónő. Budapestről je-mentik: Nagy Béláné, huszonkilencéves ál-lástalan ápolónő öngyilkossági szándékkal a Dunába vetette magát. Két munkás utána-gyrott és megmentette. Az ápolónőt a Rókus-kórházba szállították, ahol állandóan tiltako-zott megmentése ellen, hangsúlyozta, hogy az élet számára értéktelen.

— Tornya Gyula válaszló vádlóinak, A temesvári munkásságtól megjédtek a tün-tetők, az udvarhelyi Rosmann-ügy kulissza-itkai, Személyi intrikákkal válságba döntik a váradi színházat, Páris karácsony előtt, Meg-indult a futballisták kivándorlása Romániából, A brassói városi tanács harca a — kutyákkal, A szatmári korzó, Kik lesznek a temesvári halhatatlanok, Tischler Mór nem fizetése-kép-telen, Pálmay Ilka és Cziráky János gróf regénye és más érdekes cikkek teszik kapóssá az Erdélyi Futár karác-onyi számát. Az Erdélyi Futár ára 12 lej és mindenütt kapható.

WIMPASSING

hócipő formája és minősége a legjobb

Csuz, ischiász és rheuma ellen a ös-szes klinikákon a póstyéni rádióaktív izsapat használják. Ezen izsapat két formában kapható az összes gyógyszerárakban u. m. Pi. Qa. izsapatkocka és Gamma kompress, mely utóbbi a használatra teljesen készen van.

* Tiszta selyem Crep de Chine első-rendű minőség 790— lej a Gólya-Aru-házban.

— Letartóztattak Dijonban egy volt román katonatisztet, aki hamis ötszáz-lejest akart beváltani. Dijonból jelentik: Cordoniaru, volt román katonatiszt, az egyik itteni bankban hamis ötszázlejest akart be-váltani, mire letartóztatták. Cordoniaru azt vallotta, hogy a hamisítványokat apjától kapta. Mivel Dijonban legutóbb több ízben próbálkoztak hamis ötszázlejesek beváltásá-val, valószínű, hogy nagyarányú pénzhami-sító banda működik Franciaországban, mely-nek Cordoniaru is tagja.

Eltűnt egy fiatal 17 éves leány

arcáról a csunya éktelen szepő, májfolt ránc és bibircs, miután a Dr. Bíró féle Havasi gyopár Krémet, szappant és mosdóvizet hasz-nálta. Kapható minden gyógyszerárakban, dro-gériában

1 mt. mosó delain L. 29 Szabó Jenő

divatkülönlegességek nagyáruházában

Cluj Kolozsvár

Mindenkinek ajánlatos!

A csehszlovák állami osztálysors-játékban résztvenni.
57 millió összgyeremények,
2 millió főgyeremény.

Rendelések a világhírű fölárusító cégnél

Wald Bankház Kosice

1/4 Kc 20.—, 1/2 Kc 40.—, 1/1 Kc 80.—
Dupla sorsjegy (2 sorsjegy egyenlő számu) Kc. 160.—. Diszkrét sz-ikül-dés, felirat nélküli zárt borítékban. Befizetés a sorsjegy és hivatalos já-tékterv vétele után. Külföldi (nem-zetközi) postautalványon, vagy ajánlott levélben

I. osztály huzása 1928 január 18

Leghasznosabb karácsonyi ajándék a vászon!

Árainkat a karácsonyi vásárra mélyen leszállítottuk!

Jóminőségű fehérnemű vászon... L. 35—
Fehér és színes fehérnemű batizt 35—
Liliom vászon, békebeli jó minőség 48—
Cöpper, férfi alsónadrágnak 48—
Prima ágyneművászon, 84 cm. széles 52—

Látogasson meg minket

és győződjön meg, hogy csak elsőrendű árut tartunk és lepedővásznaink, damaszt-jaink, ingefírek cöpperek, kávé-sés étkező terítkeink a legolcsóbbak

Heller & Molnár

divatnagyáruhaza, Cluj (Kolozsvár), Calea Regele Ferdinand 15. szám.

500 lejen feletti vásárlásnál minden vevő 1/dtz. szalvétát kap karácsonyi ajándékba.

Vidéki rendeléseket utánvétellel azonnal szállítunk

Remington modell 92 és PORTABLE

a világ legjobb írógépei. Révész Ernő, Targu-Mures. Kérjen ajánlatot

Vörös, kipállott gyermektestnek Höfer gyermek-hintőpor és krém kell

JOSIF IZRAEL

SZÜCSMESTER

Cluj Kolozsvár

Calea Victoriei (volt Kossuth Lajos-utca) 2. szám.

Nagy vásárték mindenféle szőrméből.

Lelkiismeretes kiszolgálás garantálva.

Közzgazdaság

Egymillió darabbal tulajánlották a CFR által kiirt 350 ezer bükk talpfát

Tölgy talpfára valószínűleg még egy árlejtést fog kiírni a vasut. Az új árak aránylag egységesen mozognak

(Cluj-Kolozsvár, dec. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) December huszadikán tartották meg Bukarestben a CFR által fel-millió tölgyfa normáltalpfára, 3,000,000 vicinális talpfára, 50 ezer keskenyvágyú és 350 ezer bükkfa normáltalpfára kiirt árlejtést. A nagy konkurrenciára jellemző, hogy az országból összesen 80 cég tett ajánlatot és a kiirt bükkfa talpmennyiség helyett 1 millió 350 ezer darabot ajánlottak fel. Az árak aránylag azonosan mozognak, 105-120 lejes alapon és így nem lehet semmiből sem következtetni arra, hogy a CFR mely cégek ajánlatát fogja elfogadni.

A kiirt 500 ezer darab normál tölgytalpfára körülbelül 560 ezer darabot ajánlottak. Az árak a következők: 270-es talpfa 168-175 lej, 260-as 150-160 lej, 250-es 135-150 lej. A vicinális talpfában kiirt mennyiséget is tulajánlották 65-85 lejes áron.

Tekintettel arra, hogy a CFR évi talpfaszüksége 2 millió darab, viszont a kiirt mennyiség ennek a tételnek körülbelül csak egynegyedét teszi, az érdekelték kö-

rében az a nézet alakult ki, hogy rövid időn belül az államvasutak újabb árlejtést fognak kiírni. Ez annál valószínűbb, mert a régi fatermelő cégek még mindig régi típusu talpfát ajánlottak és így a felajánlott mennyiség a kiirt 500 ezer darabot sem fedezi. Hozzá kell még venni azt is, hogy az utóbbi időben a CFR a talpfaszámokat meglehetősen késedelemmel egyenlítik ki, úgy, hogy a kisebb termelők kénytelenek lesznek más anyagot termelni, mert a magas bankkamatok mellett a termelés nem rentábilis.

Az árak tekintetében a régi típusu talpfák körülbelül a régi szinten mozognak, míg az új típusu talpfáknál, amelyeknél 12 százalékkal több faanyagot kell adni, az árak alig 3 százalékkal mentek fel.

Az árlejtés eredménye előreláthatólag 2-3 hét múlva fog nyilvánosságra kerülni. Arra való tekintettel, hogy az impregnáló üzemek a már eddig megrendelt bükkfátalpmennyiséget is alig képesek letíteni, nagyon kétséges, hogy a CFR a kiirt 350 ezer darabon felül bükkfátalpfát elfogadjon.

Fantasztikus intézkedéseket tartalmaz az új banktörvény-tervezet

A létesítendő banktanács monopolisztikus hatalmat fog gyakorolni a pénzintézetek fölött

(Cluj-Kolozsvár, dec. 23. Az Uj Kelet tudósítójától.) A készülő banktörvényről, bár annak szövegét még senki sem ismeri jóformán, már hónapok óta aggasztó hírek vannak forgalomban az érdekelt pénzügyi körökben, egyes intézkedések alapján, amelyek a tervezéssel kapcsolatban kiszivárogtak. A mai „Argus” azután részletekkel is szolgál a már kész törvényjavaslatból, amely tipikus torzszülötte a mai gazdasági politikának.

Az új banktörvényjavaslat, amely az „Argus” szerint a következő címet viseli: „Törvényjavaslat a bankvállalatok ügyleteinek szabályozásáról”, valószínűleg guzba köti a banküzletet és szigorú gyámság alá helyezi. A javaslat alapján egy úgynevezett banktanács fog alakulni, amely hivatalosan a legelső ellenőrzési és felügyeleti fórum lesz bankügyekben, de a valóságban abszolút ura lesz a pénzintézeteknek és annak engedélye nélkül a bankok megsem moccanhatnak majd. Mindenekelőtt a jövő gyakorlat az lesz, hogy

a banktanács hozzájárulása nélkül lehetetlen lesz új pénzintézetet alapítani,

viszont ebben a tekintetben a banktanács felelősségteljes döntési joggal rendelkezik, amelyet meg kell indokolnia. Előfordulhat tehát igen sok esetben, hogy az alapítók eleget tesznek a kereskedelmi törvény összes kívánalmainak, de ha a banktanács nem ad engedélyt, a bank nem alakulhat meg.

A már működő bankoknak nem lesz joguk a banktanács hozzájárulása nélkül az alapszabályo-

kat módosítani, ha főként akarnak létesíteni, alaptőket emelni, a nyereséget felosztani.

Az igazgatósági határozatokat a felügyelőbizottságnak kell majd jóváhagynia és ennek hozzájárulása nélkül a bankok nem vállalhatnak garanciakötelezettségeket. A banktanács hozzájárulása nélkül a pénzintézetek nem fogadhatnak el betéteket. Egyes verziók szerint még a hozzájárulás esetén is csak háromévi működés után lesz szabad az új bankoknak betéteket elfogadniok.

A kamatokat a banktanács fogja megszabni,

amelynek költségeit az egyes bankok viselik. A sok más különös intézkedés közül is kiemelkedik az új javaslatnak az a része, amely a létesítendő és már létező magánbankokat arra kötelezi, hogy alaptőkéjük 10 százaléka erejéig garanciát helyezzenek letétbe a Banca Nationalánál és ez az összeg ott is marad a cég likvidálásáig, vagyis milliós tökéik lesznek évtizedeken át improduktivitásra kényszerítve.

A banktörvény kezdeti stádiumában hivatalos helyen a kisrészvényesek védelmével indokolták a javaslatot, de a tervezet szövegéből egyáltalán nem derül ki, hogy a létesítendő banktanácsnak valóban ez lesz a hivatása. Önkénytelenül felvetődik tehát a kérdés, hogy mi is a javaslat tulajdonképpeni célja? Mert ha az utóbbi időkben előfordult bankbotrányok bizonyos mértékben indokolták teszik is a pénzintézetek fokozottabb ellenőrzését, ez még nem jöjgim

a kisbankok eltiprására, ami a javaslat igazi intenciója.

Ha még hozzáfűzzük, hogy állami beavatkozás a bankéletben ezidőig csak három európai országban, Lengyelországban, Dániában és Svédországban történt és ott is kizárólag a betétesek és részvényesek érdekében, de nem a szabad pénzforgalom guzbakötésére, — teljesen meg lehet érteni azt a nyugtalanságot, amelylyel a törpe- és középbankok tekintenek az új banktörvény elé.

Január 14-re összehívták a kolozsvári Egyesült Közzgazdasági és Jelzálogbank rt. rendkívüli közgyűlését. A fizetési nehézségek közé került Egyesült Közzgazdasági és Jelzálogbank rt. vagyoni helyzetének megállapítására kiküldött szakértőbizottság most dolgozik a státus összeállításán. A bizottság munkája lassan halad előre, mert nemcsak a könyvek alapján állítják össze a mérleget, hanem az egyes tételeknek, különösen a kinlevőségek reális értékét is felbecsülik, azonkívül pedig azért, mivel egyrészt az ünnepek miatt, másrészt azért, mert a bizottság tagjainak vezetése alatt álló intézeteknél is most folynak a zárszámadások. A mérleg elkészítése előreláthatólag 8-10 nap múlva fejeződik be. Január 14-re összehívták az intézet rendkívüli közgyűlését. A banknál érdekelt betétesek egyébként nyugodalommal várják a státus összeállítását és a kibontakozást, mert bízunk abban, hogy a piac többi pénzintézeteinek támogatásával sikerülni fog a felszámolás és pénzükhöz jutnak.

Rendben folynak az adóügyi összeírások. Bukarestből jelentik: Ma délelőtt a pénzügyminisztériumban összeült a pénzügyi bizottság Bratianu Viutla pénzügyminiszter elnökletével. A bizottság konstatálta, hogy az országos pénzügyi összeírás teljes rendben folyik mindenütt és jelentékeny adóösszeállítások várhatók. Az összeírási biztosok jelentéseikben közölték, hogy a városokban a redukálások az állami jövedelmek igen jelentékeny csökkenését vonhatják maguk után. A miniszterelnök kifejtette, hogy akármilyen lesz az eredmény, a törvényt respektálni kell, mert csak reális bevételek képezhetik az államháztartás alapját.

Üzembhelyezték az első Romániában készült személykocsi-szerűt. Bukarestből jelentik: Tegnap vették át hivatalosan az első személyszállító kocsiakat, amelyek az aradi Astra-gyárban készültek. A legújabb típusu nyolc vagon csak első része annak a 26 kocsiból álló szériának, amelyet a CFR megrendelt. Ez az első eset, hogy a romániai ipar egész sorozatban állított elő itthon személyszállító kocsiakat, még pedig majdnem kizárólag bel-földi anyagból. A költségek tekintetében az új kocsi nem drágábbak a külföldi konkurens vagongyárak ajánlatainál. A közeli napokban az Astra újabb tíz személykocsit fog a CFR-nek átadni a megrendelt szériából.

Újabb rendelkezések az olaj-árúmináltak és a villamos gyújtókészülékek behozataláról. A pénzügyminisztérium ma körrendeletet intézett az összes vámhivatalokhoz, amelyben közli velük, hogy az importkereskedelemmel járó vámformalizások egyszerűsítése érdekében az olaj-árúmináltak, öt gram súlyig, mentesülnek a vegyvizsgálati kötelezettség alól. A pénzügyminisztériumnak tudomására ju-

Staniol aetherikus olajok
állandóan kaphatók CSERŐ B., Arad, Piata
A. Jancu 22.

Előkészületen

Mauprat

Kilencfelvonásos dráma, George SAND regénye után. Monopol Dorian-film

tott, hogy automobillakhoz szükséges vil-lamoskellékek címén öngyújtókhoz használt elektromos gyújtókészülékeket is be-hoznak, ami ellentétben van a monopol-törvény 45. szakaszának kategórikus ren-delkezésével. A jövőben ilyen készüléke-keket csak az állami jövedék speciális fel-hatalmazásával és a vámdíjakon felül fi-zetendő monopolilleték ellenében lehet importálni.

Több vállalat részvényeinek tör-lését kérték a bukaresti tőzsdén. A bu-karesti tőzsdetanács tegnap este tilést tar-tott, amely többek között foglalkozott a tőzsdén legutóbb előfordult ismeretes szá-bálytalanságokkal. Az ebben az ügyben kiküldött vizsgálóbizottság január 18-ikán fogja jelentését beterjeszteni, amely ese-tenként felsorolja a különböző visszaélé-seket. Ezután a tőzsdetanács elhatározta, hogy a délutáni hivatalos tőzsdét, ame-lyet csak kísérletként vezettek be, a mai nappal megszünteti, mert nem vált be. Végül a tőzsdé titkársága felhívta a ta-nács figyelmét arra, hogy a jegyzési ille-tékek magas volta miatt több vállalat kérte részvényeinek a hivatalos árlapról való való törlesztését.

Tőzsde

Cluj-Kolozsvár, december 23. A piacon megélénkült a kínálat. Párisból ma sem érkezett tőzsdjelentés. Zürich 3125-30, New-york 16150-16250, London 78950-791, Páris 638-640, Milánó 860-70, Prága 480-491, Budapest 2835-2840, Bécs 2280-90, Berlin 3870-80.

Zürich. Nyitászárlat: Newyork 51712-51720, London 252525-252537, Páris 203650 Milánó 272750-2728, Prága 1533-153250, Budapest 9050, Belgrád 912-91250, Bu-karest 320-319, Varsó 5805, Bécs 7305, Berlin 12332-1236250.

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 320, Páris —, Budapest 35250, Bécs 43550, Prága 20175.

Megkezdődött a nagy
Karácsoyi vásár
SZABÓ JENŐ
divatruházában
CLUJ KOLOZSVÁR

A cluji
TACAMUL
ezüstáru gyárban

készült minden darab evőeszköz és disz-

tárgy ezen gyárral van ellátva

Telefon

4-82.

Sürgőnyim: „Tacamul“

800-as finomság!

Gyártmányaink minden jobb ékszerüzlet-ben megrendelhetők. — Viszonteladónak:

„TACAMUL“ Ezüstáru gyár, Cluj,
Strada N. Jorga 11/A

Moskovits & Comp.

C L U J

fő postával szemben

Szenzációs karácsonyi ajándék

árak:

24 drb. valódi berndorfi alpaca evőeszköz volt ár 2500 most	Lei 1326
6 szem. valódi porc. étkező készlet színes volt ár 1080 most	Lei 890
6 szem. valódi porc. teás, kávés készlet színes volt ár 480 most	Lei 860
6 szem. tvegy kompot vagy téztás készlet	Lei 63
6 szem. vizes készlet 63, boros készlet 53, likör készlet	Lei 43
6 drb. china ezüst kávés kanál	Lei 144

Mélyen leszállított árak !

100